

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. JÓZEFA (SALEZJANÓW)

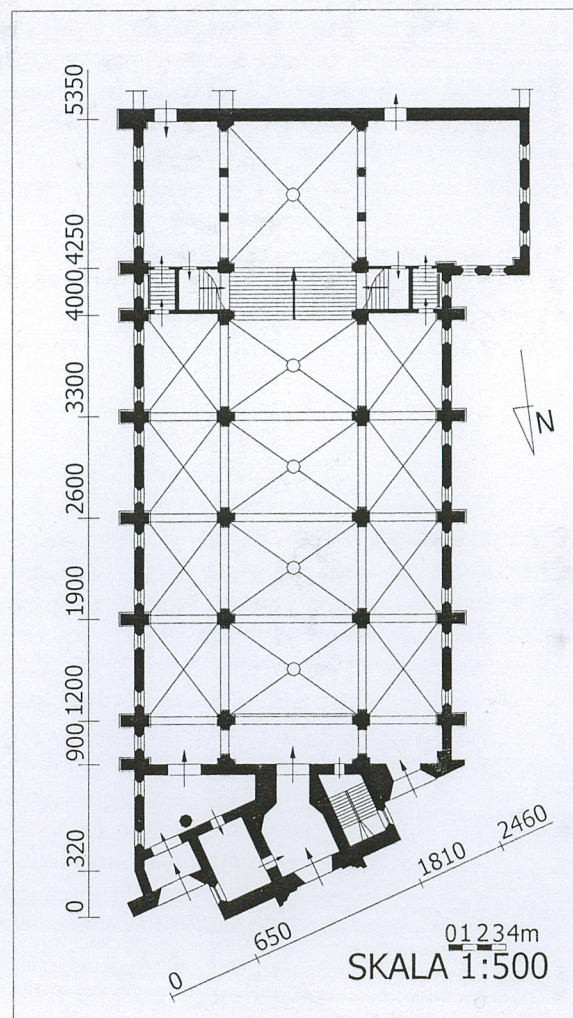
2. Czas powstania

1912 - 1927 r.

3. Miejscowość

PRZEMYŚL

11. Zdjęcia rzut przekrój sytuacja orientacja

h ścian = 10, 4 m
do kalenicy = 16,2 m

4. Adres

ul. Św. Jana 3
37-700 Przemyśl

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo podkarpackie

gmina Przemyśl

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna 1.VI.1975 r.

województwo rzeszowskie

powiat Przemyśl

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Józefa
Księża Salezjanie
ul. Św. Jana 3
37-700 Przemyśl

9. Użytkownik i jego adres

j. w.

10. Rejestr zabytków

Nr A-565

data 06.06.1983 r.

Księża Salezianie sprowadzeni zostali do Przemyśla w 1907 roku przez ordynariusza przemyskiego biskupa Józefa Sebastiana Pelczara (późniejszego świętego). W 1909 roku przełożony zgromadzenia ks. Walenty Kozak zlecił opracowanie projektu przemyskiego kościoła salezjanów włoskiemu projektantowi prof. Mario Ceradiniemu z Turynu. W 1912 roku rozpoczęto budowę monumentalnego neogotyckiego kościoła, zlokalizowanego przy pierwotnym budynku Zakładu Salezjanów przy ul. Św. Jana. Prace budowlane prowadzono pod kierunkiem inż. Müllera z Krakowa. Wybuch I wojny światowej w 1914 roku przerwał na kilka lat prace, do których powrócono ponownie w 1919 roku, realizując wcześniejsze plany. Ostatecznie budowę kościoła ukończono w 1927 roku. W też roku biskup przemyski Anatol Nowak konsekrował kościół p.w. św. Józefa. W okresie dwudziestolecia międzywojennego kościół zyskał znakomite wyposażenie snycerskie oraz dekorację malarską projektu Ceradiniego. Powojenne odnowy świątyni m.in. z lat 1961-1962, kiedy to wykonana została nowa dekoracja malarska wnętrza autorstwa Stanisława Jakubczyka z Krakowa, nieco zniekształciły pierwotny jednorodny charakter wnętrza kościoła. Mimo to kościół św. Józefa w Przemyśle należy do najznakomitszych zabytków sakralnych z I ćw. XX wieku na terenie woj. Podkarpackiego.

Kościół położony jest w centralnej części przemyskiej dzielnicy Zasadnie, przy ul. Św. Jana (oś kościoła usytuowana jest prostopadle do ulicy), w bezpośrednim sąsiedztwie przylegającego doń kompleksu zabudowań Zakładu Salezjanów. Prezbiterium skierowany na pd. Przed kościołem od strony fasady obszerny taras, ujęty po bokach tralkową balustradą i poprzedzony schodami.

Materiał i konstrukcja – kościół trójnawowy, bazylikowy, z rozległym podpiwniczeniem, murowany z cegły i kamienia ciosowego, z użyciem betonu w elementach konstrukcyjnych, o ścianach zewnętrznych o licu ceglany z dekoracyjnym użyciem kamienia ciosowego (w wieży i detalach architektonicznych). Wewnątrz otynkowany, polichromowany. Prezbiterium dwuprzęsłowe, równe szerokością i wysokością nawie głównej, nakryte sklepieniem krzyżowo-żebrowym (przęsło pn.) i zaostrzoną kolebką (przęsło pd.). W bocznych ścianach prezbiterium po trzy ostrołukowe arkady otwarte do pomieszczeń w aneksach, przeszklone i wypełnione drewnianą imitacją maswerków. Korpus trójnawowy, bazylikowy, czteroprzęsłowy z piątym znacznie węższym przęsłem chórowym i przylegającym doń od frontu, ukośnie ustawionym masywem wieżowym. Nawy boczne otwarte do głównej ostrołukowymi arkadami filarowymi z archiwoltami wspartymi na półkolumnach o liściastych kapitelach. Korpus nawowy nakryty sklepieniami krzyżowo-żebrowymi na gurtach. W przęsle chórowym nawy głównej zaostrzona kolebka. W kruchcie środkowej sklepienie gwiaździste. W pozostałych wnętrzach stropy betonowe. Pod kościołem pomieszczenia kryte stropami, w tym największe obejmujące przestrzeń pod prezbiterium i jego aneksami, mieszczące wysoką trójnawową kryptę, rozdzieloną kolumnami o kapitelach kostkowych. Chór muzyczny w postaci betonowej, środkiem wybrzuszonej płyty, wspartej na masywnych krokstynach, z drewnianym parapetem zdobionym ślepymi maswerkami. Posadzka lastrykowa ze znakami zodiaku w kwaterach i motywem swastyk. Dachy konstrukcji drewnianej, płatwiowo-krokwiove, pokryte blachą miedzianą. Hełm wieży konstrukcji słupowo-zastrzałowej, w formie iglicy otoczonej kręgiem wieżyczek, obity blachą miedzianą. Okna głównie prostokątne, zamknięte ostrołukowo (w nawach bocznych) i trójkątnie (w nawie głównej), obustronnie rozglifione, wypełnione kamiennymi maswerkami. Ponad arkadami prezbiterium po dwa okulusy. Na piętrach aneksów przy wieży i prezbiterium okna prostokątne. Otwory wejściowe: zewnętrzne (w masywie wieżowym) w postaci ostrołukowych, uskokowych portali, o płaskorzeźbionych archiwoltach, z wejściami zamkniętymi łukiem dwuramiennym i ostrołukowymi nadświetlami z maswerkami. Wejścia z krucht do naw zamknięte łukiem wielolistnym, w profilowanych obramieniach. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, płycinowe.

Rzut – kościół bazylikowy na rzucie wydłużonego prostokąta, z wyodrębnionym dwuprzęsłowym prezbiterium zamkniętym ścianą prostą, równym szerokością nawie głównej. Po bokach prezbiterium dwukondygnacyjne aneksy: od wsch. prostokątny, mieszczący zakrystię i składzik; od zach. o kondygnacjach różnej głębokości, w pierwszej mieszczący zbliżoną do kwadratu kaplicę św. Jana Bosco, w drugiej nieco węższą prostokątną bibliotekę. W przestrzeniach pomiędzy aneksami a nawami bocznymi niewielkie prostokątne lokalności o różnym przeznaczeniu. Korpus trójnawowy, czteroprzęsłowy, z piątym znacznie węższym przęsłem chórowym i przylegającym doń od frontu, ukośnie ustawionym masywem wieżowym z kwadratową wieżą na osi. W przyziemiu wieży pięcioboczna kruchta, po bokach flankowana czworobocznymi aneksami.

Bryła – kościół bazylikowy, o monumentalnej bryle z dominującym od frontu wyniosłym masywem wieżowym z obszerną kruchtą w przyziemiu. Ściany zewnętrzne oszkarpowane, zwieńczone wydatnym gzymsem, nad nawą główną, wsch. aneksem prezbiterialnym i biblioteką dachy dwuspadowe; nad nawami bocznymi, kaplicą św. Jana Bosco i aneksami przy wieży pulpity. Wieża na osi fasady, nieco wysunięta przed lico, o podstawie kwadratu, trójkondygnacyjowa, o trzeciej kondygnacji, nieco węższej, na rzucie ośmioboku (nawiązującej do wieży kościoła Mariackiego w Krakowie), z ostrołukowymi przeźroczami, zwieńczonej iglicowym hełmem otoczonym wieńcem nieco niższych wieżyczek.

Elewacje – elewacja frontowa (fasada), o licu ceglany przeplatany poziomo ułożonymi dekoracyjnymi pasami z kamienia ciosowego, trójkondygnacyjowa, trójdzielna z wysuniętą na osi wieżą na rzucie kwadratu, o węższej, ośmiobocznej trzeciej kondygnacji z ostrołukowymi kamiennymi przeźroczami. Przęsła boczne spiętrzone w dwu kondygnacjach, z których górna znacznie węższa, rozczłonkowanych wąskimi, prostokątnymi wnękami. Na osiach domki portalowe zwieńczone wimpergami z rozetą oraz ślepym maswerkami; środkowy większy zwieńczony ośmioboczną, baldachimową kapliczką z rzeźbą św. Józefa z Dzieciątkiem. Elewacje boczne o licu ceglany, rozczłonkowane przyporami, zwieńczone gzymsem, z oknami w kamiennych maswerkach: w nawie głównej zamkniętymi trójkątnie, w nawach bocznych ostrołukowo.

Wyposażenie – bardzo bogate, jednorodne stylistycznie o cechach neogotyckich, wykonane w latach 20. XX w., wg projektu Mario Ceradiniego, obejmujące m.in.: ołtarz główny, zespół ołtarzy bocznych, ambonę i prospekt organowy.

Instalacje – elektryczna, odgromowa, nagłaśniająca.

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 14 200 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ok. 1 270 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>sakralne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>sakralne</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Po II wojnie światowej większe prace przy kościele prowadzono w I poł. lat 60. XX wieku, kiedy to m.in. wykonano nową aranżację malarską wnętrza kościoła (autorstwa Stanisława Jakubczyka z Krakowa) oraz na początku lat 90., w obrębie dachu (naprawa i częściowa wymiana elementów konstrukcyjnych więźby, wymiana pokrycia dachowego z eternitu na blachę miedzianą).</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Obecny stan zachowania substancji budowlanej kościoła określić można jako dość dobry. Niemniej jednak konserwacji wymagają elewacje, w tym przede wszystkim detal architektoniczny fasady frontowej z wieżą. Kamienne elementy wystroju elewacji, m.in. sterczyny, gzymsy itp. wykazują znaczny stopień korozji, odspojenia oraz ubytki. Zastosowanie podczas doraźnych remontów z okresu po II wojnie światowej nieodpowiednich materiałów (m.in. zapraw cementowych), w znacznym stopniu uszkodziło i zniekształciło oryginalny wystrój i detal architektoniczny świątyni, np. przyziemie fasady z domkami portalowymi i tarasem z balustradą.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>W najbliższym czasie konieczne jest przeprowadzenie kompleksowych prac konserwatorskich przy zewnętrznych elewacjach kościoła, szczególnie w partii fasady i wieży. Ze względów estetycznych, w celu przywrócenia świątyni jej pierwotnego charakteru, wskazane jest przywrócenie wystroju malarskiego z okresu dwudziestolecia międzywojennego, autorstwa Mario Ceradiniego.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt. numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

- P. Krasny, J. Sito, Katalog zabytków sztuki w Polsce, seria nowa, Miasto Przemyśl, cz.1, Zespoły sakralne, Warszawa 2004, s. 48 – 53.
- Rocznik Archidiecezji Przemyskiej 1997. Album, Przemyśl 1997, s. 340.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowywania, sygnatury)

25. Opracował

tekst   mgr inż. Andrzej Sowa   październik 2006 r. *A. Sowa*
Imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki   mgr inż. Andrzej Sowa   październik 2006 r. *A. Sowa*
Imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr.   mgr inż. Andrzej Sowa   październik 2006 r. *A. Sowa*
Imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów   u autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

3 wkładki

1. Miejscowość

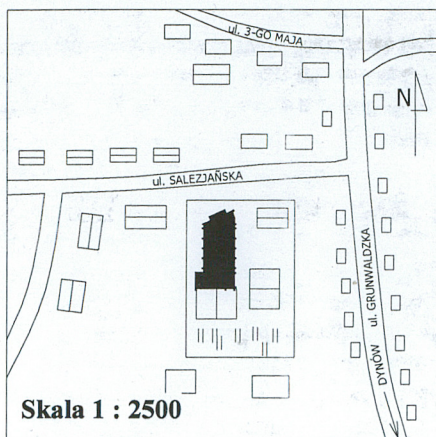
PRZEMYŚL

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. JÓZEFA
(SALEZJANÓW)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Plan sytuacyjny i orientacyjny oraz 8 zdjęć: 1. Widok ogólny w kierunku pd.;
2. Fragment elewacji frontowej.; 3. Widok od strony pd.-zach.; 4. Widok elewacji od
strony wsch.; 5. Widok elewacji od strony zach.; 6. Fragment elewacji wraz z otworem
okiennym.; 7. Widok elewacji w kierunku pd-wsch.; 8. Widok w kierunku pn.;

Wkładkę założył: mgr inż. Andrzej Sowa październik 2006 r. *A. Sowa*
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

4

5

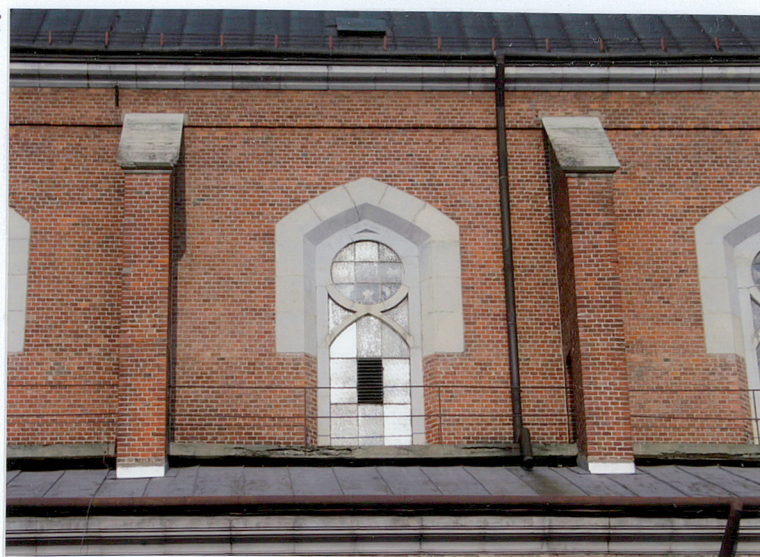
8

6

7

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
PRZEMYŚL	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. JÓZEFA (SALEZJANÓW)	8 zdjęć: 1. Widok maswerku i kapliczki.; 2. Fragment domku portalowego nad wejściem.; 3. Widok rozety.; 4. Widok wieży.; 5. Widok wnętrza w kierunku prezbiterium.; 6. Widok wnętrza w kierunku wejścia.; 7. Widok na chór organowy.; 8. Widok nawy bocznej w kierunku ołtarza.;

Wkładkę założył: mgr inż. Andrzej Sowa   październik 2006 r. *A. Sowa*
(imię, nazwisko, data)

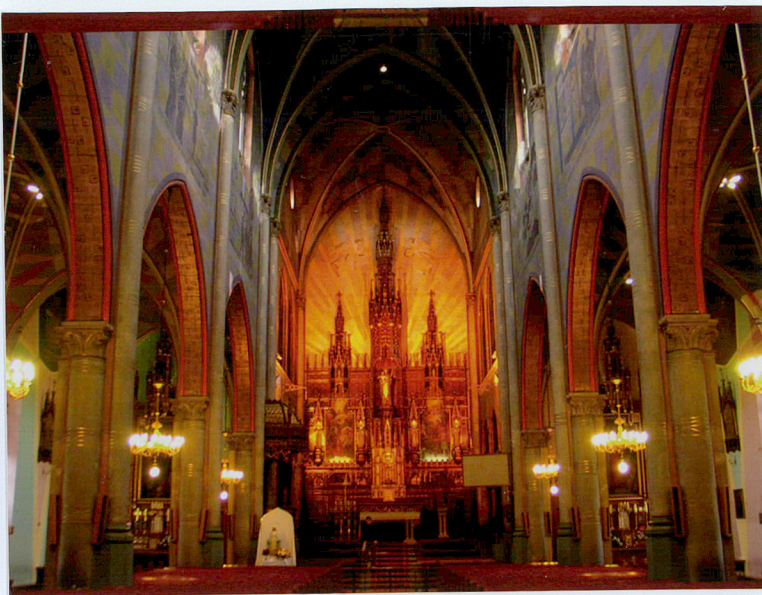
Miejsce przechowywania negatywów: u autora

4

5

8

6

7

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
PRZEMYŚL	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. JÓZEFA (SALEZJANÓW)	5 zdjęć: 1. Widok nawy bocznej w kierunku wejścia.; 2. Widok sklepienia krzyżowo-żebrowego.; 3. Widok wnętrza w kierunku kaplicy od strony zakrystii.; 4. Widok drzwi zewnętrznych drewnianych.; 5. Drzwi wewnętrzne dwuskrzydłowe.;

Wkładkę założył: mgr inż. Andrzej Sowa październik 2006 r. *A. Sowa*
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

4

5

